

POSTANOWIENIE

26 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 26 czerwca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa J. C. i N. P.

przeciwko Niestandaryzowanemu Sekurytyzacyjnemu Funduszowi Inwestycyjnemu Zamkniętemu w W.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,

na skutek skargi kasacyjnej J. C. i N. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze

z 4 kwietnia 2023 r., II Ca 24/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od powódek na rzecz pozwanego kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia powódkom niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

(E.C.)

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 4 kwietnia 2023 r. Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze oddalił apelację powódek J. C. i N. P. od wyroku Sądu Rejonowego w Jeleniej

Górze z 19 października 2022 r., którym oddalone zostało ich powództwo przeciwko Niestandaryzowanemu Sekurytyzacyjnemu Funduszowi Inwestycyjnemu Zamkniętemu w W. o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej prowadzonej dla bliżej opisanej nieruchomości a rzeczywistym stanem prawnym, polegającej na obciążeniu jej bez podstawy materialnoprawnej wpisem hipoteki umownej kaucyjnej do kwoty 1 107 525, 42 zł (pierwotnie na rzecz poprzednika strony pozwanej), poprzez wykreślenie tej hipoteki w całości.

Skargę kasacyjną powódki oparły na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: a) art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r. poz. 146; dalej: u.k.w.h.), poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że: nie może on stanowić skutecznej podstawy powództwa w sytuacji, gdy księgę obciążono 10 maja 2005 r. na rzecz banku hipoteką umowną kaucyjną w oparciu o dokument bankowy nie odpowiadający wymaganiom art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (według stanu na dzień 10 maja 2005 r. – jedn. tekst: Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.; dalej: „pr. bank.”), to jest wystawiony przez osoby, co do których w dacie wpisu nie wykazano istnienia umocowania do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku; dokonanie wpisu hipoteki na podstawie takiego dokumentu stanowiło jedynie „naruszenie przepisów proceduralnych”, a wpis „ostatecznie jest zgodny z rzeczywistym stanem prawnym”; okoliczności związane z wpisem hipoteki na takiej podstawie mogą być podnoszone jedynie w apelacji od wpisu tej hipoteki, a nie ramach powództwa z art. 10 ust. 1 u.k.w.h.; b) art. 95 ust. 1 pr. bank poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że: normę tego przepisu spełnia wskazany dokument; taki dokument może stanowić podstawę wskazanego wpisu; brak wykazania takiego umocowania, nie stanowi przeszkody do dokonania wpisu; dopuszczalna jest w ramach powództwa z art. 10 ust. 1 u.k.w.h. ocena umocowania osób, które w imieniu banku złożyły oświadczenie określone w art. 95 ust. 1 pr. bank., na podstawie dokumentów, które nie zostały załączone do wniosku o wpis i sąd nie dysponował nimi w dacie dokonania wpisu; c) art. 95 ust. 3 pr. bank. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że: podstawę wpisu hipoteki może

stanowić dokument bankowy nie odpowiadający wymaganiom art. 95 ust. 1 pr. bank.; obowiązkiem powódek było „zakwestionowanie podstawy materialnoprawnej wpisu, to jest umowy kredytowej”, podczas gdy nie stanowi ona podstawy wpisu; d) art. 97 k.c. poprzez jego: błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że zakres domniemania umocowania pracownika banku jako osoby czynnej w lokalu banku obejmuje również inne czynności niż czynności prawne, składanie i przyjmowanie oświadczeń woli lub wiedzy z zakresu materialnego prawa cywilnego dokonywane z osobami zazwyczaj korzystającymi z usług banku; błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że zakres tego domniemania w szczególności obejmuje czynności banku z organami publicznymi, a w ich ramach wystawienie dokumentów na potrzeby postępowania sądowego o wpis w księdze wieczystej; błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że zakres tego domniemania w szczególności obejmuje upoważnienie do wystawiania dokumentów bankowych, o których mowa w art. 95 ust. 1 pr. bank.; niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że domniemanie to może znaleźć zastosowanie w postępowaniu w sprawie wpisu prawa w księdze wieczystej. Skarżące zarzuciły ponadto naruszenie przepisów postępowania: a) art. 626⁸ § 2 k.p.c. polegające na: nieuwzględnieniu przy orzekaniu w niniejszej sprawie stanu rzeczy istniejącego w chwili złożenia wniosku o wpis spornej hipoteki bankowej; oparciu zaskarżanego rozstrzygnięcia na dokumentach pełnomocnictw niedołączonych do wniosku o wpis tej hipoteki, a przedłożonych przez pozwanego w formie niepotwierdzonych kserokopii dopiero w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji w niniejszej sprawie; b) art. 129 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, polegające na: uwzględnieniu jako dowodu w sprawie tych kserokopii, pomimo, że powódki zażądały przedłożenia tych dokumentów w oryginale oraz zakwestionowały ich istnienie, a pozwany nie złożył oryginałów tych dokumentów; zaniechaniu przez Sąd dokonania oceny braku złożenia przez pozwanego tych oryginałów; bezpodstawnym przyjęciu, że „skarżące domagając się przedłożenia oryginałów pełnomocnictw nie kwestionowały samej treści kserokopii”; c) art. 378 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie skutkujące zaniechaniem rozpoznania wszystkich zarzutów i argumentów apelacji oraz odniesienia się do nich.

Skarżące jako przyczynę przyjęcie skargi do rozpoznania wskazały jej oczywistą zasadność.

W odpowiedzi na skargę pozwany wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania bądź o jej oddalenie, a jednocześnie o zasądzenie kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może zostać osiągnięty jedynie poprzez powołanie i właściwe uzasadnienie istnienia wymienionych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania następuje na podstawie oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają przyczynom kasacyjnym wymienionym w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sposób w jaki należy prawidłowo uzasadnić wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania był przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego.

Skarżące nieskutecznie powołały się na przyczynę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., nie uzasadniając twierdzenia o oczywistej zasadności skargi stosowną argumentacją prawną, która zmierzałaby do wykazania kwalifikowanego, ewidentnego naruszenia powołanych w skardze przepisów prawa, możliwego do stwierdzenia bez merytorycznej analizy zaskarżonego orzeczenia oraz podstaw kasacyjnych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z 5 października 2007 r., III CSK 216/07, nie publ. i z 11 sierpnia 2011 r., IV CSK 163/11, nie publ.). Uzasadnienie wniosku strony skarżącej pomija aspekt „oczywistości” zasadności skargi i sprowadza się do powtórzenia zarzutów kasacyjnych oraz obszernej argumentacji przedstawionej na ich uzasadnienie. Sąd Najwyższy wyjaśnił w dotychczasowym orzecznictwie, że uzasadnienie wniosku nie może polegać na powtórzeniu, choćby w zmodyfikowanej formie, podstaw kasacyjnych bądź ich uzasadnienia, ani być sformułowane w sposób, który wymagałby pogłębionej oceny zasadności postawionych zarzutów,

która na obecnym etapie postępowania byłaby niedopuszczalna (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 maja 2018 r., IV CSK 618/17, nie publ.). Przy ocenie spełnienia powołanej przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania należy mieć na uwadze, że skarga kasacyjna jako szczególny środek zaskarżenia nie służy weryfikacji prawidłowości podstawy faktycznej ani prawnej prawomocnych orzeczeń, a rolą Sądu Najwyższego zasadniczo nie jest usuwanie ewentualnych wad i uchybień kwestionowanych rozstrzygnięć. Przyczyna kasacyjna, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., oceniana z perspektywy publicznoprawnej funkcji skargi kasacyjnej, zakłada wykazanie, że zaskarżone orzeczenie jest ewidentnie i jednoznacznie błędne, czemu skarżące nie sprostały.

Niezależnie od powyższego należy stwierdzić, że wstępna analiza podstaw kasacyjnych oraz zaskarżonego orzeczenia prowadzi do wniosku, iż w sprawie nie doszło do oczywistego naruszenia prawa, a w konsekwencji zaskarżone orzeczenie nie może być uznane za oczywiście wadliwe.

Już pierwszy z postawionych w skardze zarzutów dotyczący naruszenia art. 10 ust. 1 u.k.w.h. wskazuje, że powódki nieprawidłowo postrzegają rolę sądu rozpoznającego powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, który rozstrzyga, czy na datę orzekania dany wpis w księdze wieczystej jest w świetle zgromadzonych dowodów prawidłowy, nie zaś czy sąd wieczystoksięgowy popełnił jakieś uchybienia, dokonując tego wpisu. Okoliczność, że nie dołączono do wniosku o wpis hipoteki bankowej pełnomocnictwa osób reprezentujących bank, które złożyły oświadczenie, o którym mowa w art. 95 ust. 1 pr. bank., nie może stanowić przeszkody do zweryfikowania ich umocowania w procesie toczącym się na podstawie art. 10 ust. 1 u.k.w.h. Trzeba zaznaczyć, że samo pełnomocnictwo nie stanowi materialnoprawnej podstawy wpisu, lecz jedynie dowód tego, że osoby, które złożyły oświadczenie przewidziane w art. 95 ust. 1 pr. bank. były do tego upoważnione. W tym miejscu należy także przytoczyć stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym dla ustalenia rzeczywistego stanu prawnego nieruchomości bez znaczenia pozostaje okoliczność, czy podstawa wpisu, który się uprawomocnił, była prawidłowa. Istotne jest natomiast to, czy były merytoryczne podstawy do dokonania wpisu i czy w związku z tym wpis ten jest zgodny z prawem materialnym. Oznacza to, że rozpoznając powództwo o usunięcie

niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym przez wykreślenie hipoteki wpisanej w dziale IV, sąd bada czy wpis hipoteki jest zgodny z prawem materialnym, choćby podstawa jego dokonania była wadliwa (zob. postanowienie z 5 grudnia 2008 r., III CZP 121/08, nie publ.). Z zarzutem naruszenia art. 10 ust. 1 u.k.w.h., łączy się szereg kolejnych zarzutów (naruszenia art. 95 ust. 1 i 3 pr. bank. oraz art. 626⁸ § 2 k.p.c.), które po części także w zasadzie sprowadzają się do kwestionowania niebudzącej wątpliwości oceny Sądu odnośnie do możliwości weryfikowania tego umocowania po dacie dokonania wpisu na podstawie dowodów przeprowadzonych w ramach rozpoznania powództwa przewidzianego w tym przepisie. Odnośnie do zarzutu naruszenia art. 129 § 1 k.p.c. należy stwierdzić, że nie został on powiązany z żadnym z przepisów o postępowaniu drugoinstancyjnym, a zatem jego postawienie w skardze nie mogło odnieść zamierzonego przez powódki skutku. Z kolei zarzut dotyczący błędnej wykładni art. 97 k.c. mającego określać zakres domniemanego umocowania pracownika banku wymagałby jednak - wbrew pogładowi powódek - głębszego zbadania, na które w postępowaniu przedsądowym nie ma miejsca. Co do zaś zarzutu naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. należy w pierwszej kolejności stwierdzić, że nieodniesienie się do argumentacji zawartej w apelacji nie stanowi samoistnej postaci takiego naruszenia. Nierozpoznanie sformułowanych w niej zarzutów może być tak ocenione, lecz w sprawie o oczywistości takiego naruszenia nie można mówić. Sąd wyraźnie odniósł się bowiem do zarzutu naruszenia art. 129 k.p.c., pośrednio natomiast do naruszenia art. 626⁸ § 2 k.p.c. i art. 95 ust. 1 i 3 pr. bank., zajmując jednoznaczne stanowisko co do pełnomocnictwa osób, które w imieniu banku złożyły oświadczenie stanowiące podstawę wpisu hipoteki. Należy dodać, że choć niektóre stwierdzenia Sądu odwoławczego, o których mowa w zarzutach skargi (choćaby wskazujące, że materialnoprawną podstawę wpisu hipoteki bankowej stanowi umowa kredytowa), można uznać za błędne bądź nieuprawnione, to jednak nie mogły one świadczyć o oczywistej wadliwości zaskarżonego orzeczenia, gdyż ostatecznie nie miały wpływu na jego treść.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. art. 99 k.p.c. i 108 § 1 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., w zakresie zaś odsetek, opierając się na art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614) oraz przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 2324). Zasądzone koszty obejmują wynagrodzenie za zastępstwo procesowe pozwanego ustalone według stawki minimalnej (§ 2 pkt 7 i § 5 pkt 8 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych – jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1935 ze zm.).

(E.C.)

(r.g.)